

ХРИСТИЯНСЬКИЙ ГОЛОС

УКРАЇНСЬКА ЦЕРКОВНА ГАЗЕТА • UKRAINISCHE KIRCHENZEITUNG

PIK ВИДАННЯ • JAHRGANG 69

ТРАВЕНЬ • MAI 2017 • Nr. 10 (2966)

ЦІНА • PREIS • 1,50 EURO

ЗІСЛАННЯ СВЯТОГО ДУХА

Коли ми роздумуємо про Святого Духа, то переважно пов'язуємо Його особу з тілесними чи духовними дарами. У молитві до Святого Духа наша увага часто затримується на земних потребах: міцне здоров'я, добра робота, успіхи у житті, спокій, радість, задоволення. Зосередження уваги лише на цих дарах створює певну небезпеку для душі, що людина починає більше цінувати Божі дари ніж самого Бога. Однак для християнина немає більшого дару, крім Бога і Його любові. Тому святий Альфонс висловився про це так: «Бог осуджує численні душі, що випрошують нічого не вартих короткотривалих благ і залишають безконечне Добро (Бога), що є джерелом всякої радості».

Занечищена земськими розкошами людина слабо розуміє цю правду, і тому, на своє нещастя, любить те, що мала б ненавидіти, і ненавидить

те, що варто б любити. Свята Марія Паційська закликає: «Боже, люди не люблять Тебе тому, що не знають тебе!».

Одного разу до пустельника Макарія прийшов юнак, щоб отримати пораду, як йому стати щасливим. Макарій сказав йому: «Йди на цвинтар і картай померлих. Потім трохи відпочинь, а відтак хвали їх, скільки можеш дібрати слів! Відтак пристав вухо до гробу і слухай, що тобі відповідатимуть на це все. Тоді прийдеш до мене, я скажу тобі, як стати щасливим». Юнак так зробив, прийшов і говорить: «Я картав, як ніколи». «І що тобі померлі сказали?» «Нічого! Опісля я їх дуже хвалив!» «А що вони тобі відповіли?» «Нічого! Грובה тиша постійно царювала!» Тоді сказав Макарій: «Тож іди і так роби! Будь глухий на всі похвали, не шукай слави у людей, не зраджуйся прикростями і терпіннями і будеш щасливий!».

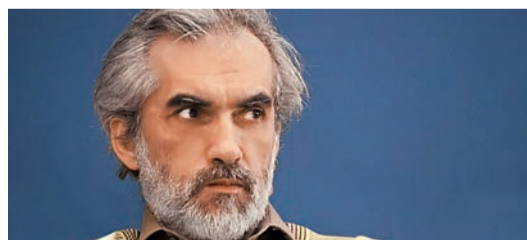
▼ Продовження на 2 стор.

Подія Зіслання Святого Духа детально описана у Книзі Діян апостолів. Там сказано, що після Зіслання апостоли почали проповідувати різними мовами, таким чином вони одержали змогу донести Слово Боже усім народам: «А як настав день П'ятидесятниці, всі вони були вкупі на тім самім місці. Аж ось роздався знезацька з неба шум, неначе подув буйного вітру, і сповнив увесь дім, де вони сиділи. І з'явилися їм поділені язики, мов вогонь, і осів на кожному з них. Усі вони сповнились Святим Духом і почали говорити іншими мовами, як Дух давав їм промовляти» (гл.2: 1–4). (RISU)

Мені досить боляче в ці дні травня читати слова «Ніколи знову», бо це «знову» вже наступило в моїй країні три роки тому. Скільки хлопців поранених зараз, скільки не повернулись уже з цієї війни! Тому не пафос і святкові концерти потрібні до 72-річчя закінчення війни тієї, потрібна пам'ять, розуміння, молитви за загиблими, осмислення. І все, що можна, для припинення війни цієї! (Марія Бурмака, з Фейсбуку) **Тему II світової війни продовжуємо на 4 сторінці статтю незабутнього Євгена Сверстюка, яку він опублікував 2010 року, за 4 роки до переходу у вічність**

«Так сталося, що українці виявилися в регіоні, де практично всі себе ідентифікують через мову, саме через цю східну модель. Мова стала більше, ніж ідентифікація – це щось сакральне. Зрадити мову – це більше, ніж зрада, це як зрадити батьківщину, зрадити Бога. Цей сакральний статус зберігався дуже довго і зараз зберігається. У чому проблема? У тому, що ця модель опирається асиміляції. Тобто вона дає відповідь, як вистояти, але вона не дає відповідь, як будувати.» **Це фрагмент розмови з Ярославом Грицаком, яку публікуємо під заголовком «Третя Україна». Сторінка 7 та 8**

ЗІСЛАННЯ СВЯТОГО ДУХА

▼ Продовження. Початок на 1 стор.

Ісус Христос зіслав Святого Духа на апостолів не тільки для того, щоб звільнити їх від страху, а щоб відкрити їм розуміння усіх таємниць своєї науки, щоб вони могли впевнено і відважно проповідувати Євангеліє і продовжували Його діло освячення і спасіння людського роду. Саме через проповіді апостолів і святих Святий Дух просвічував і навертав поганські народи до правдивої віри і правдивого Бога. З цією метою наша Церква у молитві «Царю Небесний» називає Святого Духа спаси-

телем, кажучи: «І спаси, Благий, душі наші».

Святий Дух своїм схищенням на апостолів і на нас сьогодні хоче відкрити нам найбільший дар – Бога і Його любов. Тому апостол Павло зазначив про це у своєму посланні, що промине віра і надія, а залишиться навіки любов до Бога.

Святий Дух помагає нам пізнавати Божу науку, самих себе, пізнавати Бога і провадить до з'єднання з Ним. Він особливо старається допомогти нам відкрити найбільший дар – правду про безмежну любов Бога до людей, пригадуючи слова Христа: «Пізнаєте правду і правда визволить вас» (Ів. 8, 32).

Віра навчає нас, що Святий Дух – уособлена любов, якою Отець любить Сина і Син Отця. Через це дар Любові, який є найбільшим даром, що Бог може подати нашим душам, приписуємо Святому Духові, бо як пише святий Павло: «Любов Бога влита в серця наші Святим Духом, що нам даний» (Рим. 5, 5). Тому особливо треба молитися, бо Бог обіцяв подати Святого Духа тому, хто покійно благає: «Отець Небесний дасть Святого Духа тим, що у Нього просять» (Лк. 11, 13).

Святий Альфонс у своїх роздумах про таємницю Зіслання Святого Духа, так висловився про це: «Пред-

вчний Отець не зупинився на тому, що віддав свого Сина, аби він Своєю смертю спас нас. Він вирішив дати ще Святого Духа, щоб перебував у наших душах і будив у них вогонь любові. Сам Христос стверджував, що прийшов на землю, аби розпалити цей святий вогонь у наших серцях, і що не бажає нічого більше, аніж побачити, що цей вогонь там спалахнув: «Вогонь прийшов Я кинути на землю і як Я прагну, щоб він вже розгорівся!» (Лк. 12, 49).

Божа любов, це був той святий вогонь, що розбудив у святих наснагу до Божих справ, спонукав любити ворогів, зрікатися земських

благ і радо йти на муки та смерть. Любов не вмє бути бездіяльною. Вона ніколи не каже «досить». Чим більше пізнає душа Бога, тим сильніше любить його.

То ж у свято П'ятидесятниці, просімо Святого Духа, щоб зіслав на нас свій вогонь любові, щоб спалив у нас всяке зло, а запалив добро, нехай його світло повсякчасно просвічує нам дорогу до щасливої вічності!

Духу Святий, відроди і нас духом і правдою, потіш нас на цій долині сліз, зроби так, щоб ми були гідними дітьми Божими на віки вічні! Амінь!

о. Михайло Чижович,
редемпторист

ХТ

У Львові, в книгарні «Є», представлення цієї книги відбувалося у формі спілкування. Люди прагнули почути відповіді на свої запитання, отримати підтвердження власної думки чи знайти новий шлях і розуміння того, що турбує.

— «Твіти з Богом» розпочалися з питань від моїх парафіян. Їх цікавило, що і як потрібно робити, як знайти Бога, як молитися... Особливо багато їх було від молоді. Я отримував тисячі запитань, стараючись поступово відповідати на них, зустрічаючись зі своїми молодими прихожанами на щотижневих дискусіях. Ми намагалися спільними зусиллями віднаходити різні варіанти відповідей і потім консолідувати їх у єдине ціле. Бо ж найлегше сказати: так говорить Церква, тому маеш вірити; чи: твої предки вірили – і ти повинен. Та ми шукали логіку у вірі. В нас не було жодних табу на запитання та висловлювання власного бачення, єдине, що мали правило – поважати думки інших, навіть, якщо вони не збігаються з нашими. І це спрацювало. За кілька років виникла ідея надрукувати книгу з нашими запитаннями і відповідями. Коли вона вийшла друком, молодь запропонувала створити сайт і завести сторінки в соцмережах для пізнання Бога. Саме молодь

ініціювала та допомогла розвинути цей проект від книги до мультимедіа, – розповів про основу книги отець Мішель Ремері.

У Львові відвідувачі презентації мали чимало запитань, на які автор книги постарався вичерпно відповісти. Серед того, що цікавило львів'ян були зокрема:

Погляд Церкви на «важку» музику

Музика – те, що може нас глибоко торкати. Кожному подобається щось своє, той чи інший стиль. Музика – це те, що не можемо виразити словами. Та, зрештою, доки вона шукає щось добре, позитивне, корисне, відображає людські переживання, то є добрим інструментом у нашому житті. Та є багато музикантів, які виражають деструктивні сили, тому треба розрізняти, що добре, а що ні. Це стосується усіх видів музики і всього мистецтва загалом.

Чому Бог допускає страждання і зло?

Це найскладніше запитання, на яке я справді не маю відповіді. Та Бог створив нас вільними людьми і ми самі можемо обирати свій шлях. Хоча це не пояснює зла, яке йде від хвороби чи катастроф. Та є те, що знаходимо на кожній сторінці Біблії: Бог нас любить і є з нами. Наша проблема в тому, що

«ТВІТИ З БОГОМ»

До міста Лева завітав автор досить популярної у світі християнської книги «Твіти з Богом», отець Мішель Ремері. На сьогодні його видання вже перекладене десятима мовами і поширюється не лише в Європі, а й у Південній Кореї та Південній Африці.

ми не завжди усвідомлюємо Його присутність, що Він близько, що існує. Він завжди поруч, особливо, коли найбільше нам потрібен. І що більше відкриваємо християнську віру, навіть через ці питання, то глибше пізнаємо Бога, більше бачимо сенс нашого життя.

Ніхто не має плакати наодинці. Дуже сильний месидж від нашої віри: навіть якщо не знаємо, чому страждаємо, ми не самі – Бог із нами, особливо в наших болях. Христос знає на собі, що таке страждання. Він прийшов, щоб навчити нас бачити прекрасне і щоб пройти життя з нами. Смерть Христа – це не кінець. Життя сильніше і прекрасніше та йде поза страждання.

Чи можливий діалог між різними вірами?

Всі вірні переконані, що саме їхня віра правильна. Коли говоримо про діалог, то не йдеться про те, щоб переконати інших, але пояснити сутність свого віросповідання.

Якщо хочемо мати правильний діалог з людьми іншої віри, то передовсім мусимо самі чітко розуміти і знати сутність християнства. Готуючись до діалогу, сподіваюся, що людина іншої віри теж буде знати чітко в що вірить.

Я не можу когось змусити вірити в те, що я вірю. Та я можу поводитися певним чином і свідчити про добрий ґрунт християнства.

Що робити, коли друзі не вірять в Бога?

Не обов'язково, щоб наші друзі вірили в те, що і ми. Я маю теж таких друзів, ми багато дискутуємо. І це абсолютно не проблема, якщо після цього можемо спокійно продовжити спілкуватися. Та, якщо кожен діалог завершується сваркою, то, можливо, варто переглянути цю дружбу.

Ми можемо лише пояснити, а вже люди самі вирішують. Ми не можемо вірити, бо хтось інший каже це робити. Маємо бути переконаними в своєму серці, чому хочемо цього. Тому найкраще зосередитися на тому, як живете, показати цінності християнства своїм мисленням та поведінкою.

Чи потрібно, щоб за нас молилися?

Молитва – це завжди добре. Це вираз наших стосунків із Богом і те, що нас об'єднує. Коли просимо людей молитися за нас, це велика підтримка, переживання нашої віри разом і вираз нашої віри Богові. Просити людей молитися за інших людей дуже добре.

Чому люди плачуть за померлими? Хіба не вірять у воскресіння?

В Біблії ми бачимо Ісуса, який стоїть перед гробом свого друга Лазаря і плаче за ним. Хоча знає, що за хвилину скаже йому встати і

Довідка

Отець доктор Мішель Ремері – нідерландський священик. Після здобуття світської освіти працював у Королівських військово-повітряних силах, а згодом спеціалістом в інженерній компанії у Балтиці. Після завершення теологічних студій у Римі, захистив дисертацію у Папському Григоріанському університеті. Впродовж багатьох років служив капеланом у парафіях міста Лейдена у Нідерландах, де здебільшого працював з молоддю та студентством. Сьогодні отець Мішель Ремері – заступник Генерального секретаря Ради єпископських конференцій Європи.

вийти з гробу. Христос показує, що плач – вираз любові до інших.

Ми дуже чутливі до втрати когось. І навіть розуміння, що воскресіння і життя в небі – реальність, не змінює того, що в цей момент ми відчуваємо біль за людиною, яку любимо, що це місце стало порожнє. Та смуток християн інший, ніж тих, хто не вірить, що життя продовжиться на небі, що це не прощання, а очікування нової зустрічі.

Наталія Павлишин,
«Дивен Світ»

ГОЛОС КРАЇНИ, ЩО ПРОМОВЛЯЄ ДО ЧИЙОГОСЬ ГОЛОСУ СОВІСТІ

до Церкви Московського патріархату. Українці почали масово видаляти в себе на сторінці той перший виступ і замінювали на гнівні статті про «попа Церкви окупанта», «попа-сепаратиста», «запроданця» і т.д. Від «осанна» до «розпни» пройшло всього кілька днів.

Небагато з нас знайшли час, щоб зайти на його сторінку у Фейсбукі і перевірити всі обвинувачення. Ще менше тих, хто вірив в те, що можна бути православним священиком в тій Церкві і залишатися Людиною. Я не маю жодних ілюзій щодо того, яку мету переслідує священноначаліє російської Церкви в Україні. Але я ніколи не почну вважати колаборантами і запроданцями всіх тих, хто не має бажання бути греко-католиком чи вливатися до ніким не визнаних православних структур в Україні. Я не вважав і не вважаю всіх росіян однаковими. Те саме може сказати про тих, хто в часи СРСР став членом комуністичної партії, чи про священиків УГКЦ, які під тиском обставин після 1946 року служили на парафіях, як православні священики. Чи про тих, які виїхали і живуть за кордоном, чи про тих, хто скоїв самогубство, чи про тих... Можна поставити дуже багато крапок, щоб продовжити список людей, життя яких не вималюється у двох кольорах: чорному і білому.

Судити про людину по тому, до якої конфесії вона належить є явно замало для того, щоб розраховувати на об'єктивність. Для мене, як священика, дуже промовистим фактом є те, що в о. Олександра щаслива родина. Чоловік, який зробив щасливими свою дружину і дітей вже може розраховувати на велику повагу (не можу цього ж сказати про багатьох з моїх друзів-священиків). Також для мене важливо знати, що те служіння на парафії та виправній колонії, яке несе той священик є справді ревним. На жаль, я можу судити про це лише з сюжетів, які приготували журналісти. Але, знаючи особливу «любов» журналістів каналу «1+1» до священиків, я схильний вірити,

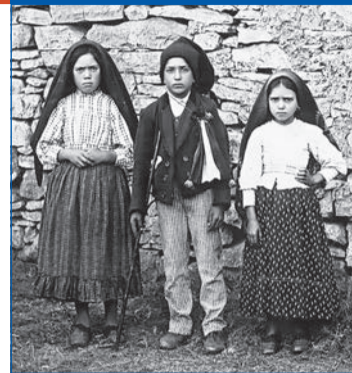
що о. Олександр є ревним та побожним священиком. Про його патріотичні погляди я особисто дізнався на його сторінці у Фейсбукі, де він закликає «відфрендитися» всіх, хто підтримує путінську агресію в Україні.

Ну і, нарешті, неабиякий талант переможця шоу. Він вигідно відрізняється від о. Фотія, який переміг на подібному вокальному шоу в Росії не лише візуально та вокально. Той прийшов співати, бо, за його словами, «стало скучно в монастире», а цей, бо «пісня, це маленька проповідь». Вважати, що на шоу хтось вирізнявся більшою харизмою ніж він, є явно неправдою. Наскільки я можу судити, ніхто до нього в інших сезонах так явно не вирізнявся на тлі інших конкурсантів, як цей священик. Я чимало взяв для себе з його прикладу поведінки на сцені. Якби ніхто не знав, до якої конфесії він належить, можна було б припустити, що він є священиком УПЦ КП, УАПЦ і навіть УГКЦ. На сцені того шоу стояв збірний образ українського священика Христової Церкви. Священика, який не закопав свій талант, а примножив його, щоб через пісню донести до суддів та телеглядачів важливість віри в Господа Бога. Жодної політики, жодних пустих закликів чи лозунгів, жодних обвинувачень – просто спів і проповідь про Бога.

Мені по-людськи шкода тих, хто вишукує болото, яким можна кинути в нього, шукає кістляву, одягнену у ватник руку Москви, яка має на меті ошукати всіх українців. Шкода людей, які перестали вірити в щось добре і чесне. І справді боляче за моїх співбратів у священстві, які не можуть порадіти за те, що наш співбрат вмів робити щось краще за нас. Навішувати ярлики є дуже просто і не вимагає великого розуму. Вираз «заздрість охоплює людей ненавчених» тут дуже гарно підходить. Треба повчитися простоти і любові один до одного, щоб порадіти за іншого, знайти щось добре в ньому. І принаймні витягти колоду з власного ока, перш ніж вишукувати в комусь скалки.

(з блогу о. Олега Кобеля)

ПАПА ЗАЧИСЛИВ ДО ЛИКУ СВЯТИХ СВІДКІВ «ДИВА У ФАТІМІ»

Папа Римський Франциск, перебуваючи у португальському місті Фатіма, оголосив про канонізацію двох дітей-пастушків: Франциска і Жасінти, які у 1917 році стали свідками об'яви Божої Матері. «Ми вносимо їх у список святих, повідомляємо, що вони повинні шануватися Церквою», – заявив Папа. 13 травня 1917 року поблизу Фатіми

дітям-пастухам – Франциску і Жасінті, а також їх кузині Лусії – з'явилася Богородиця. Вона мала розповісти їм про майбутню революцію в Росії, про закінчення I світової війни, про II світову війну, а також про замах на Папу Римського. Франциск і Жасінта померли в 1918 році під час епідемії іспанки, що вразила тоді Європу. Обряд зарахування Франциска і Жасінти до лику блаженних (беатифікація) відбувся в 2000 році при папі Іванові Павлові II. Беатифікація Лусії дос Сантош, яка записала т.зв. «три таємниці Фатіми», почалася після її смерті в 2005 році і поки що не завершилася. (BBC)

РОЗЛУЧЕННЯ З ІМПЕРІЄЮ

Президент П. Порошенко заявив, що Україна остаточно оформила розлучення з російською імперією, отримавши безвізовий режим з Європейським союзом. 11 травня Рада міністрів Євросоюзу ухвалила остаточне рішення про надання українцям права на безвізові поїздки в країни ЄС. «Вітаю вас з цим історичним рішенням. Це – неначе повернення додому після довгої та виснажливої подорожі... «Безвіз» – це гігантський крок до Європи, до утвердження свободи людини і незалежності нашої держави. Ми пориваємо з пострадянським минулим і дедалі більшою мірою стаємо частиною єдиного європейського цивілізаційного простору. Цінуйте свій український паспорт. І любіть Україну!» («1+1», інтернетсторінка Президента України)

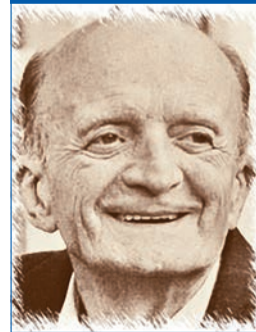
НАЦРОЗВІДКА США ПРО ПЛАНИ РОСІЇ

Стратегічною метою Москви і в 2017 році залишається зрив спроб України стати частиною європейського співтовариства, йдеться в щорічному аналізі загроз миру і стабільності, який представив директор Національної розвідки США Ден Коутс. «Президент В. Путін, ймовірно, буде чинити тиск на Київ по декількох каналах, у тому числі за допомогою дій на сході України, де Росія озброює т.зв. сепаратистів. Москва також прагне підірвати крихку економічну стабільність України і зберегти політичну роздробленість цієї країни», – прогнозує Коутс. На думку директора Нацрозвідки, українська опозиція схильна до політичних поступок Кремлю. («Новое Время»)

РІК УПА, ШУХЕВИЧА ТА НИЗОВОГО

Львівська обласна рада ухвалила рішення про проголошення 2017 року на Львівщині Роком головнокомандувача УПА Романа Шухевича, Роком УПА та Роком Івана Низового. Цьогоріч відзначають 110-річчя із дня народження головнокомандувача УПА, голови секретаріату УГВР Романа Шухевича, 75-ліття створення УПА та 75-річчя від дня народження письменника, журналіста, активного учасника руху за національне відродження Луганщини Івана Низового. (ЗІК)

ВІДІЙШОВ ЄВГЕН ГРИЦЯК

На 91-му році життя упокоївся Євген Грицяк, організатор Норильського повстання політичних в'язнів 1953 року. Покійний народився у с. Стецева (Івано-Франківська обл.), в юнацькому віці вступив до ОУН. У 1944 р. мобілізований до Червоної армії, у 1949 р. заарештований і засуджений. Покарання відбував у таборах ГУЛАГу, де в травні 1953 р. став одним із лідерів повстання у Норильську. Під час його

придушення вбито понад 150 людей. Звільнений у 1956 р., згодом заарештований вдруге. Після звільнення у 1964 р. постійно зазнавав переслідувань з боку советських каральних органів. Таємно написав спогади про повстання, які вперше були видані в США. Останні роки життя мешкав у с. Устя на Снятинщині. Світла пам'ять! («Локальна історія»)

Так вже сталося, що багато з того, що я пишу може не сподобатися навіть моїм найближчим друзям. Проте, я вже давно звик до того, що всім догодити є неможливо і навіть непотрібно. Мати власну думку і погляди є справжнім привілеєм. І коли ми намагаємося слідувати трендам, щоб догодити «френдам», ми позбуваємося цього привілею і перестаємо бути свободними людьми.

Поштовхом до цього посту стало відверте цькування священичою братією священика Української Церкви Московського патріархату о. Олександра Клименка [на світліні-Ред.], який став переможцем вокального шоу «Голос країни 7». Наскільки я міг, я стримувався, але останньою краплею цькування став допис одного православного священика: «Якщо виграв піп-сепаратист, то програла вся Україна». Я не буду опускатися до того, щоб давати комусь якісь оцінки, я просто хочу висловити власну думку.

Я не дивлюся і не дивився прямі ефіри ні з о. Олександром ні з іншими учасниками цього шоу. Але я добре пам'ятаю той ранок, коли я зайшов на свою сторінку у Фейсбукі і побачив шквал позитивних відгуків про його перший виступ та сотні поширень і коментарів. Я чудово пам'ятаю, як з багатьма священиками та мирянами ми захоплювалися його співом та постановою на сцені. І я добре пригадую перші спроби цькування, коли виявилось, що він належить

НА ЩЕМНІЙ НОТІ «ПАБЄДИ»

«Кремлівські мислителі» і донецькі «регіонали» [представники правлячої тоді Партії Регіонів В. Януковича-Ред.] у 2010 зійшлися на щемній ноті – «День пабєди». Виходить, то їх єднає. Якось це в сталінські часи не дуже пишно святкували. В очах людей ще стояли похоронки. По вулицях їздили інваліди на візках із залізними колесами. Народ ходив у злиденному лахмітті, а то й у німецьких кітелях. Навіть не дуже приховували незадоволення з того, що на фронті обіцяли щасливе життя «послє пабєди», а тут – повернулися в старе рабство, під наглядом КГБ, у старі злидні.

В Україні вистежували учасників національного опору, а босих дядьків не було сенсу ловити. Совети знову принесли «першу заповідь»: «хліб – державі». А голодні люди зі сходу України, з Росії, з Молдови прийшли жебрати на Західну Україну і одверто проклинали колгоспи. Рівень страху

в народі під час війни знизився, а німецька окупація для селян була легшою, ніж сталінська.

«Другі совети» прийшли вже в погонах і у «визволення» не гралися. Російський шовінізм говорив нахабно і не загавав. Воєнні методи насильства переносилися на усі форми громадського життя. Сотні тисяч людей вивозили до Сибіру. Концлагери після війни розширилися і розрослися у величезний Архіпелаг Гулаг. І туди потрапили також учасники «Вітчизняної війни», запідозрені в інакодумстві, а то й звинувачені в тому, що врятували собі життя, замість загинути «за партію, за Сталіна».

Визволителів не поважали ще й тому, що усі бачили, як ганебно вони покидали свої танки і втікали під тиском німців. Банкротів не вважають. А перемогу над Гітлером усі вважали спільною: адже весь світ воював проти нього. І кожен бачив на власні очі американську допомогу: і взуття, і одяг, і консерви, і студебекери (військові автомобілі)...

24 липня 1945 Олександр Довженко записує у щоденнику: «Я був учора на параді Перемоги на Красній Площі [в Москві]. Перед великим мавзолеєм стояло військо і народ. Мій любимий маршал Жуков прочитав урочисту і грізну промову Перемоги. Коли згадав він про тих, що впали в боях у величезних незнаних

в історії кількостях, я зняв шапку з голови. Ішов дощ. Оглянувшись, я помітив, що шапки більше ніхто не зняв. Не було ні паузи, ні траурного маршу, ні хвилини мовчання... Тридцять, якщо не сорок мільйонів жертв і героїв, ніби провалилися в землю, або й зовсім не жили. Про них згадали, як про поняття... До самої смерті душа моя буде з тими, кого розорила і обездолила війна, з удовами й сиротами, з каліками, арештантами і вигнанцями...».

У всьому світі загоювали рани війни, а в СССР розносили брехню про «Велику

Вітчизняну війну» і хвалилися пірровою перемогою. Війна і перемога зручна тим, що усі свої злочини можуть списати на того, хто потерпів поразку, та заявити єдність з народом. Насправді 9 травня 1945 року була перемога Сталіна і ВКПБ, але важка поразка народу, якому за його кров не дали навіть послаблення жорстокого режиму. Йому залишилося мовчати, слухатись та величати вождя. То було і моральне приниження, бо в час німецької окупації портрети Леніна і Сталіна валялися на смітниках, а тепер їх знов підняли...

За Хрущова шум перемоги приглушили, вождя і генералісімуса самі комуністи скинули з п'єдесталу. Натомість людям почали видавати паспорти і будувати п'ятиповерхові «хрущовки».

Брежнев знов повернувся до парадів, а то завжди ознака загниваючого режиму. «Коли нарешті те закінчиться?», – обурювалися люди. Але гниль маскується патріотизмом та спекулює на народних слабкостях, пісеньках типу «Випьем і снова нальйом...». В атмосфері нинішнього світу ті рейди в минуле вже виглядають як глум над народом, якому нічого пообіцяти і більше нічим втішити, як тільки торішнім закривавленим снігом.

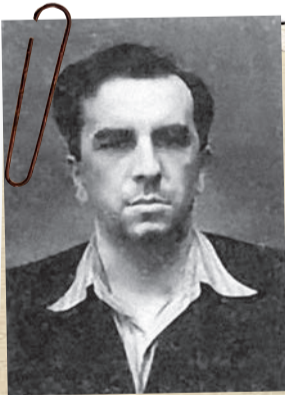
Дивно, як важко доходить до маси людей правда про паліїв війни, спільно розпочатої Гітлером і Сталіном у 1939 році. І як легко підхоплюється блудний міф про «перемогу народу» у «Великій Вітчизняній». Яка ж вона «Вітчизняна», коли мільйони самих тільки росіян воювали на боці Гітлера «проти Вітчизни»...

У вільній Україні належить вшанувати померлих у війні і сказати людям усю правду про боротьбу двох вождів за панування над світом. І про те, як вони безжалісно використали свій народ, накинувши йому свої маячні ненависницькі ідеї. А найгірше те, що вони отруїли світ ненавистю і брехнею, і ту кашу залишили розсьорбувати нам...

Євген Сверстюк,
21.04.2010 р.

Переглядаючи архів «Християнського Голосу»

БОЛЬШЕВИКИ РОЗСТРІЛЯЛИ В. ОХРИМОВИЧА

Радіо Київ з 19 травня [1954 р.] передає повідомлення, що «військовий трибунал Київського військового округу розглянув справу по обвинуваченню захопленого органами державної безпеки Української РСР шпигуна-парашутиста американської розвідки, буржуазного націоналіста Охримовича Василя Остаповича. Охримович був одним із ватажків т.зв. Організації Українських Націоналістів. Підсудний Охримович у пред'явленому йому обвинуваченню повністю визнав себе винним, дав розгорнуте показання про підривну діяльність закордонних оунівських центрів проти українського народу і виказав своїх спільників по шпигунській роботі на Україні. Військовий трибунал Київського військового округу присудив Охримовича до вищої міри покарання – розстрілу. Вирок виконано».

Цей комунікат, поданий київською радіостанцією, найкраще ілюструє комуністичну поведінку, а саме не тільки зліквідувати людину, але ще й морально обезцінити свою жертву. («ХГ», ч. 281 від 30 травня 1954 року)

3 Вікіпедії: Охримович Василь Остапович (24.05.1914, Львів – 19.05.1954, Київ) – український військовий і політичний діяч, крайовий провідник ОУН на Західно-Українських Землях, член УГВР, ЗЧ ОУН. Майор-політвиховник УПА. Член УВО, ОУН (1932).

У 1931 році Василя Охримовича заарештували й ув'язнили за політичну діяльність. У 1933 році знову заарештовано і виключено з Тернопільської гімназії товариства «Рідна Школа». Навчання продовжив у гімназії при Львівській духовній семінарії. Наступний арешт відбувся в 1935 році, після чого Василь Охримович поміщений у концтабір Береза Картузька. Після арешту в 1937 році,

коли поляки проводили масовану атаку на ОУН, 11 березня 1938 року засуджений до 8 років ув'язнення.

Після нападу Німеччини на Польщу у вересні 1939 року втік з тюрми. Закінчив юридичний факультет Берлінського університету (1940). Був членом Українського Центрального Комітету в Кракові. Від 1946 – в еміграції у Західній Німеччині. Підтримував тісні контакти з підпільним рухом на батьківщині.

19 травня 1951 Василя Охримовича десантований на Дрогобиччину для координації дій українського підпілля. Зумів зустрітись з Головним командиром УПА Василем Куком і вести деякий час роботу у підпіллі, очолюючи в цей період ОУН Карпатського краю, але 6 жовтня 1952 був заарештований органами МДБ поблизу села Войнилів, нині смт. Калуського району Івано-Франківської області. Після чого був перевезений до Києва. (А.Ф.)

ДО 120-ЛІТТЯ НАРОДЖЕННЯ ВАСИЛЯ ГРЕНДЖИ-ДОНСЬКОГО

Багато наших читачів знають Василя Гренджу-Донського. Його слова з творів легко проникають до свідомості читача. Його переклади, поезії, та окремі лемківські пісні – зворушують. Та ще Василь відомий як громадсько-культурний і політичний діяч, один із творців Карпатської України, редактор щоденної газети Карпатської України «Нова свобода» та співредактор часопису «Русинь».

Гренджа-Донський народився 23 квітня 1897 року у типовій верховинській родині в с. Волове, нині Міжгір'я Закарпатської області. В рідному селі він закінчив початкову школу, через хворобу батька не зміг продовжувати навчання. Маючи гарний голос з ранніх років допомагав виконувати церковні обов'язки місцевому дякові. В 15-ть став працювати листоношею. Весь свій вільний час використовував на самоосвіту і настільки оволодів предметами, що екстерном склав іспити за повний курс тогочасної школи; вивчив perfekтно угорську мову.

Під час I-ї світової його покликали до війська та вкортці був тяжко поранений. Лікувався у Будапешті, опісля знову воював як офіцер в угорській революції.

Під час лікування він продовжував вчитися і це йому уможливило знову скласти іспити за два курси Торгової академії, а по війні склав успішно іспит й за третій, останній курс.

В 1921 році повернувся на Закарпаття. Відтоді став займатися літературною діяльністю. З його ім'ям дослідники пов'язують розвиток і становлення нової української літератури та національного відродження на Закарпатті. Починає плідно видавати збірка за збіркою. Перша друком вийшла «Квіти терньом», також цікава за змістом і формою історична повість «Ілько Липей – карпатський розбійник» та ряд інших.

Крім літературної творчості В. Гренджа-Донський з утворенням автономної Підкарпатської Русі редагував «Урядовий вісник» (1938–1939), а з проголошенням Карпатської України редагував щоденну газету «Нова свобода» (1939). У часи окупації Карпатської України Угорщиною його було ув'язнено в концтаборі. Після звільнення 7 серпня 1939 року він утік до Словаччини (Братислава), де працював бухгалтером.

Дух Карпатської України назавжди пробудив у нього глибокий український патріотизм. Дочка Аліса Гренджа-Донська в часи боротьби за цю державу (1938–1939) була медсестрою, доглядала за пораненими вояками, що боролися за незалежність Карпатської України. Про цю унікальну історичну подію В. Гренджа-Донський залишив цінні матеріали, з якими може познайомитися сучасний читач: «Щастя і горе Карпатської України. Щоденник. Спогади» (2002).

Василь Гренджа-Донський в українській літературі відомий як автор збірок поезій, історичних драм, повістей, цікавих, зворушливих мемуарів. Його універсальні твори здобули собі особливу славу серед широкої читацької аудиторії. В його душі було своєрідне українське душевне мистецтво, яке має позачасову значимість. Василь був здатний своїми творами розбуджувати у людей такі інтуїції, які викликають безмежно глибинні зворушення. Для прикладу. В наш час кожен українець знає пісню «Пливе кача по тисині». Вона стала широко відомою в Україні під час Революції Гідності. Її вважають неофіційним гімном-реквіємом за невинно вбитими активістами Євромайдану, які увійшли в історію під назвою «Небесна сотня». Окрім цього цей твір використовується в похоронах наших сучасних хоронених воїнів-Героїв, які падають жертвами російської агресії на сході України.

Пісня ця вражає сильним смисловим та емоційним духом. Нікого вона не залишає байдужим, і в тому її неперевершена сила. Корінням вона з лемківського регіону. В словах і мелодії відчуваємо мотиви і дух закарпатського тужливого фольклору. Багато дослідників дотримуються переконання, що автором слів є Василь Гренджа-Донський. Вони наводять свої докази тим, що Донський на початку 1923 року в Ужгороді видав збірку «Квіти з терням». Вступне слово до збірки написав відомий галицький поет Василь Пачовський, який перебував у той час на Закарпатті.

Любов до рідної землі, тривога перед окупацією рідної землі іноземцями, туга матерів за синами, що кладуть голови на чужині, – такими мотивами пройнятий дух вірша «Пливе кача по тисині».

Плавле кача по Тисині;
«Мамко моя, не лай нині,
Залаеш ми в злу годину,
Сам не знаю, де погину».
Залає мати сина, лає,
Син додому не вертає...
Серед поля, на долині
лягло серце у тернині!

Вірш дуже близький формою до народних творів, в яких висловлена думка про прощання рекрута з матір'ю та загибеллю сина на чужині. Метафоричний образ качати, що плаває по тисині, дослідники пов'язують з річкою Тисою, або взагалі з рікою Дунаєм. За дослідником В. Шульгачем, назва могла означати «вузке тісне озеро». Згідно з українською традицією, качка символізує «несилу», і у цьому контексті фатальний наслідок – смерть сина, оспіваний на зразок тужливих лемківських мелодій. В лемківських піснях часто оспівується вода, чужина, тут «чужі люди», «хто ж ти буде брати [копати] яму»), а також показано зловіщий образ ворона, як символ смерті. Та подано розраду матері: «Не плач, мати, та й не тужи...». Це мотив загибелі сина-патріота, який актуалізувався в часах Карпатської України та пов'язаний з визвольними українськими змаганнями, а врешті пов'язується із загибеллю «Небесної сотні» та сучасними захисниками нашої Батьківщини.

В цій статті не стану аналізувати цілої творчої спадщини В. Гренджа-Донського, – вона бататогранна. Мені

не так давно попала до рук документальна книга «Шляхом терновим» (Пряшів, 1964), в якій постать нашого ювілята позитивно висвітлена. Словом, Донський сколихнув серцями живих над смертю загиблих, на сьогодні, і на завтра і на віки вічні. Це універсальний майстер, який так знаменито відчув пульс і ядро душі народу. Цей твір немов своєрідний храм, який цінний не тільки словом і мелодією, але з нього тягнуться і в нього стягаються усі нитки нашого історичного буття. Тут же яскрава розповідь про одвічне змагання, про нашу історію, її повне усвідомлення в горю, яке за своєю самою і передаємо світові. Отже, в цій мелодії пізнаємо не лише минуле, але і наше сьогодні.

На завершення цього спогаду зупинюся над статтею «Щоб ніколи більше не забути» («Свобода» за 28 січня 2000), що була надрукована з нагоди 25-річчя смерті поета його дочкою Зіркою. Зірка живе в США, була на похороні батька; у хвилину смерті при ньому була тільки дружина. Вона розповіла потім, що до останніх днів Василь працював систематично над історичним романом «Сини Верховини». Спішив якомога скоріш передати твір видавництву. Та, на жаль, його серце зупинилося 25 листопада 1974 р. в Братиславі на Словаччині. Схилимо наші голови перед пам'яттю Лицаря, великого сина Закарпаття, який своєю самовідданою працею досяг творчих вершин і своїм талантом з'єднується нині з нами у скорботі над упавшими сучасними Героями України. Вічна йому шана й пам'ять!

Для «ХГ» Ярослав Стех

ХГ

ХРАМ СВЯТОГО ДУХА

Ми живемо сьогодні в складному культурному середовищі, тому багато чинників впливають на наш світогляд, на наше духовне життя, і безпосередньо на нашу релігійну свідомість. В такому положенні Церква, – так, як вона це робила протягом століть, – не перестає шукати всіх можливих засобів, щоб послужити сучасній людині та представити їй дорогу до спасіння.

Церква є місцем, де спасіння починає здійснюватися вже в нашому теперішньому часі, і це в дуже реальний спосіб. Однак, саме це питання не легко нам сьогодні збагнути через виклики з боку секуляризованої культури та суспільства. Значною мірою ми втратили спосібність прислухатися до того, що саме Бог говорить нам сьогодні. Церква, яка показує людству дорогу гуманності, до великої міри ігнорована самими християнами. Багатьом здається, що все, що їм потрібно про Церкву знати, вони вже знають. Однак, це, насамперед, поверхове пізнання Церкви. Питання, над яким ми

повинні зосередитися, стосується сутності Церкви. Ми можемо дуже легко подивляти її за великі справи, які вона здійснює у світі, пізнавати її історію, але не жити нею.

Церква є єдиним місцем, де ми можемо навчитися бачити речі так, як Бог бачить. Церква є тим місцем, де Бог об'явив Себе, як сопричастя Трьох Божих Осіб, Який кличе нас до подібного сопричастя з Ним та нашими ближніми.

Церква в історії є явищем, з яким людина повинна зустрітися на глибшому рівні свого ества. Вже в первісному християнстві апостоли розуміють, що проповідання

Євангелії відноситься не просто до єврейського народу в Єрусалимі, а радше до всіх народів. З самого початку виникає ідея вселенськості Церкви. З такою свідомістю, Павло та інші апостоли несуть вість Євангелії далеко поза межі Єрусалиму, і таким чином, членами Церкви стають теж й погани. Слід пам'ятати, що Церква не має права нікого на силу робити християнином, адже це повинен бути найсвобідніший акт особистого рішення людини. Заклик Христа, «Ідіть і зробіть учнями всі народи» стоїть в основі всієї місійної діяльності Церкви.

▼ Продовження на 6 стор.

ХРАМ СВЯТОГО ДУХА

▼ Продовження.
Початок на 5 стор.

Цей заклик не тратить своєї вартості теж і нині, він завжди актуальний, в тому значенні, що Церква запрошує кожного з нас, через особистий приклад життя, втілити цей місійний дух.

Можливо, більше сьогодні, аніж в минулому, ми покликані євангелізувати самих християн і спонукувати одні одних до автентичнішого життя в Христі. В нашому сьогоднішньому християнстві, особливо в економічно розвинутих країнах західного світу, втратили до великої міри справжній спосіб християнського життя. Ця сама небезпека грозить в майбутньому і там, де сьогодні ще існує християнський розквіт.

Всім нам видається набагато простіше подивитися і сприймати Церкву у вимірі якоїсь конкретної структури, яка її формує як інституцію. Але набагато важче подивитися на глибинне життя Церкви, на те, як вона виражає своєрідний спосіб життя. Насправді, Церква є життям. Власне, до такого глибшого способу життя покликаний Божий народ, якому дана нагода служити в потрібному вимірі нашого покликання, як ієрархія й духовенство, монашество і миряни. В Церкві ми покликані наслідувати спосіб Христового життя так, як нам передали святі апостоли, які були начотними свідками Христової науки. Не випадково Отці Церкви говорили про те, що кожен християнин, який проводить своє життя в дусі Христа, є немов іншим «Христом» для світу. Лише в Церкві ми можемо зустрітись з Христом і через Нього увійти у сопричастя з Трьохідиним Богом.

Наталія Русецька, «Зісхід Святого Духа»

ЦЕРКВА – ХРАМ СВЯТОГО ДУХА

Кожне розважання про Церкву повинно взяти до уваги роль Святого Духа в історії спасіння. Христос обіцяв апостолам Утішителя, Який мав навчити їх всього, що вони мають говорити. Бог об'явив Себе у Христі і виявив свою волю у відношенні не просто до апостолів, а до всього людства. Церква ніколи не сумнівалася, що Втілення Божого Сина має всеохоплююче значення, тобто воно є космічного характеру, як деякі богослови це називають.

З Євангелія спостерігаємо, що з самих початків так як місія Ісуса Христа виконується в Церкві, так само і місія Святого Духа є втілена в житті Церкви. П'ятидесятниця – найяскравіший момент видимого народження Христової Церкви під надхненням Святого Духа, як свідчать святі Августин і Іриней. «Там де є Церква, є також Дух Божий; а там, де є дух Божий, там є Церква і всяка благодать» (Св. Іриней,

Проти ересей 3, 24,1). В тій мірі, в якій Таїнство Христа сповнене в Таїнстві Втілення та в заснуванні Церкви, подібно Таїнство Святого Духа відноситься до провадження Церкви – Тіла Христового через століття аж до завершення історії. Так як Євангелія висвітлюють місію Христа, книга Діяння Апостолів висвітлює місію Святого Духа в житті і діяльності апостолів, що своєю проповіддю і свідченням свого життя розширюють межі Христової Церкви.

Святий Дух готував апостолів до свідчення віри. Але теж протягом століть Святий Дух притягає людей до Христа і допомагає усвідомити, що немає іншого центру, окрім Нього. Дух Святий безперестанно відкриває перед нами розуміння Таїнства Христового – все те, що відноситься до Пасхального таїнства та його значення для світу. Дух Святий допомагає нам збагнути таїнственну присутність Христа в Євхаристії, жити в інтимному зв'язку

з воскреслим Христом і готує нас свідчити нашу віру у сучасному світі.

Дух Святий постійно будує Церкву Христову та одночасно Він є джерелом святості в Церкві. Він обдаровує членів Церкви, поміж ієрархами й духовенством, монашеством та мирянами, своїми дарами, а часто і винятковими харизмами. Все це Святий Дух робить для будовання Церкви, підвищення її святості, укріплення її єдності. Слід пам'ятати, що Церквою є ми і життя Церкви остаточно віддзеркалюється в житті і поведінці її членів.

Церква є одна, тому, що вона має свій початок в Таїнстві Пресвятої Трійці, і покликана віддзеркалити в своїй природі єдність Отця і Сина і Духа Святого. Бог має один план спасіння для всього людства і в цій перспективі засновує єдину Церкву. Церква є теж одна з огляду на її засновника Ісуса Христа.

ЦЕРКВА Є СВЯТА

Як слід розуміти таке твердження, яке ісповідуємо в Символі віри? Одна з причин спотикання і сумніву сучасної людини стосується власне цієї заяви про святість Церкви. Ми свідомі наскільки важко особисто і спільно дати добрий приклад іншим в сучасному світі. Часто ми бачимо навколо себе навіть згіршення, спричинені самими християнами. Одні сумніваються про необхідність Церкви в їхньому житті, бо не бачать в ній чогось надзвичайного і корисного. Інші бачать Церкву як місце, де хтось наміряється досягнути якісь свої особисті плани. Виклики сучасного світу ще більше ускладнюють це питання. В дійсності, не є лег-

ко збагнути глибинний характер Церкви, але це не є неможливо. Однак, без віри і живого досвіду, все може залишитися на дуже поверховому плані для самих християн. Розгортаючи сторінки історії Церкви спостерігаємо гріх у її членах та її упадки. Мотивовані цією свідомістю, отці II Ватиканського Собору не просто говорять про святість Церкви, але й про її грішність, яку спричинюємо ми. Все-таки, ісповідь нашої віри у святість Церкви має свою суттєву причину, бо гарантією її святості є сам Бог, який через неї вживає різноманітні шляхи і засоби для освячення людини. Саме в такому, а не в етично-моральному світлі, звертається апостол Павло до первісних християн, називаючи їх святими. Церква є святою з перспективи божественного елемента, що в ній присутній, і який є одинокою основою її святості. Таким чином, Бог дарує засоби для освячення всім членам Церкви, і з цього приводу Церкву називаємо святою. Її святість, отже, не залежить від індивідуальної чи спільної святості її членів. Отже, святість Церкви гарантована Богом, Який її обдаровує силою освячення, незважаючи на слабкість і гріховність людини. Церква постійно живе в напруженні, яке веде її членів з не святості і гріховного життя до поступового намагання досягти особисте освячення. Саме в таких рамках здійснюється найвище покликання християнина, убожествлення, - досягання святості життя. А місцем цього, може бути тільки Церква.

**о. Василь Колопельник,
фрагмент роботи:
«Церква – місце сопричастя
з Богом та ближніми»**

ХТ

ПАТРІАРХ ЙОСИФ СЛІПИЙ – ПОКРОВИТЕЛЬ НАУКИ

В рамках відзначення ювілею 125-ліття від дня народження Слуги Божого Патріярха Йосифа Сліпого (1892–1984), 23 березня у Філадельфії відбулася презентація на тему «Патріярх Йосиф Сліпий – покровитель науки». У заході, що його організували Релігійне Товариство українців-католиків «Свята Софія», США (ТСС А) та філадельфійський Осередок праці Наукового Товариства ім. Т. Шевченка, взяли участь Голова ТСС А Леонід Рудницький та Директор Центру студій спадщини Патріярха Й. Сліпого Ірина Іванкович.

Довголітній співпрацівник Слуги Божого академік Леонід Рудницький розповів про історію Т-ва «Свята Софія» в США та про наукову діяльність філадельфійської філії Українського католицького університету, яка цього року відзначає своє 40-ліття. Він зокрема підкреслив незаперечну роль ТСС А у збереженні спадщини Блаженнішого на американському континенті, а також проаналізував головні напрямні його сучасної діяльності.

У своїй доповіді Ірина Іванкович подала основні моменти біографії Патріярха, у яких чітко простежується його зацікавленість до науки і сприяння розвитку наукових установ. Цитуючи «Спогади» Йосифа Сліпого та фрагменти із книги Ярослава Пелікана «Ісповідник між Сходом

і Заходом. Портрет українського кардинала Йосифа Сліпого», доповідачка підкреслила, що наукова спадщина Й. Сліпого включає понад 100 робіт, зібраних у 20-ти томах «Opera Omnia». Завдяки його зусиллям повстали такі осередки науки, як Богословське Наукове Товариство, Львівська Богословська Академія, Український Католицький Університет в Римі, а Український Вільний Університет своє існування завдячує власне вагомій підтримці Блаженнішого.

Подібно і Релігійне Товариство українців-католиків «Свята Софія» зберігає та реалізує заповіт Патріярха, яким він настановляв сучасників і наступні покоління плекати та зберігати науку. Саме за ініціати-ви ТСС А у родинному селі Йосифа

Сліпого Заздрість на Тернопільщині уже втретє відбудеться благодійна літня школа англійської мови, у якій цього року візьмуть участь 29 юнаків та дівчат із семи областей України. «Віра і наука – ці дві основи є фундаментом школи, яка охоплює молодь із незахищених верств населення і має на меті не лише донести ім знання іноземної мови, але й прищепити духовні цінності та ознайомити із життєвим шляхом Патріярха», – зазначила І. Іванкович.

В рамках вечора присутні мали нагоду переглянути сюжет про минулорічну школу, послухати спогади сучасників Патріярха та відвідати Музейну кімнату Ісповідника Віри.

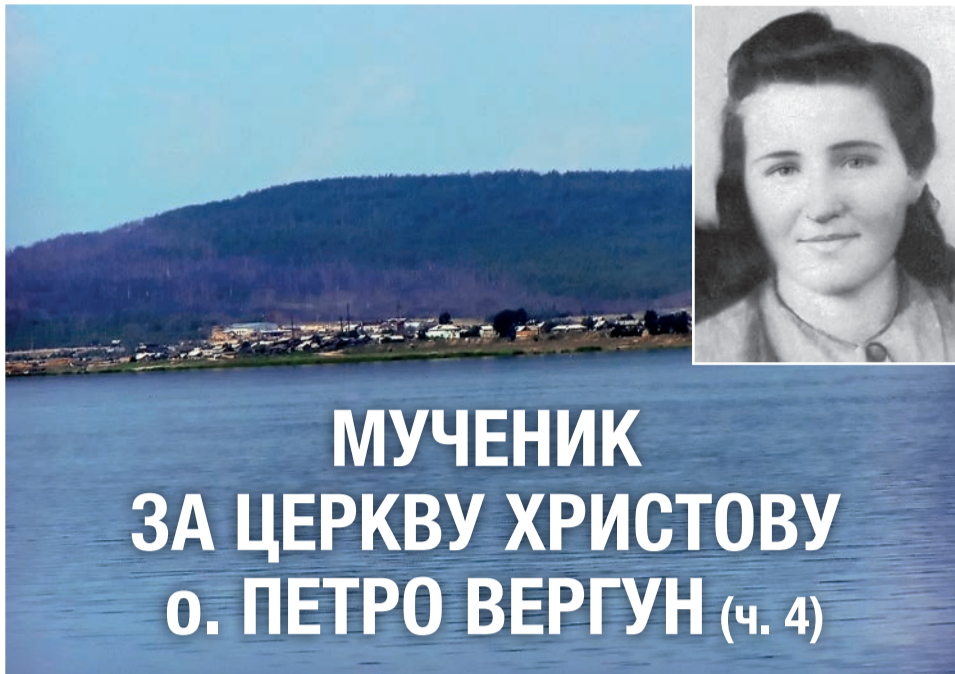
**Прес-служба Товариства
«Свята Софія», США**

Єфросинія Дмитрівна народилася 12 серпня 1924 року в Львівській області в селі Вовча Гора, яке знаходиться в 2-х кілометрах від польського кордону. До 1939 року її батьківщина перебувала під владою Польщі. У складі Росії вони були всього два роки, коли почалася війна. Їй в цей час було неповних 17 років. Що довелося пережити їй під час війни і після розповідає вона сама.

«22 червня 1941 рано-вранці ми з братом виганяли корів в поле. Раптом недалеко розірвався снаряд і поруч з нами впали корова і жінка. Нам стало страшно. У нашому селі вже йшов бій. Ми вибігли на річку і там просиділи до темряви. Вночі втекли в чуже село, через яке вже пройшов фронт, і прожили там тиждень. Ми з братом, якому було 13 років, нічого не знали, що сталося з нашими рідними: мамою, батьком, дідусем, сестрою і братами.

Через тиждень, коли фронт трохи відсунувся, повернулися додому. Там уже були німці. Поступово зібралася вся наша сім'я. Наші рідні, так само, як і ми ховалися в різних селах. Під час бою половина села вигоріла, дуже багато було убитих: і росіян і німців. Жителі ховали їх протягом тижня.

Фронт пройшов, ми залишилися в тилу. Через деякий час жителів стали вивозити в Німеччину на роботу. Я потрапила до Австрії. Мене відвезли взимку 1941 року, а повернулася я через 2 роки – взимку 1943 року. Влітку 1944 року повернулися росіяни. У серпні мені виповнилося 19 років.

МУЧЕНИК ЗА ЦЕРКВУ ХРИСТОВУ о. ПЕТРО ВЕРГУН (ч. 4)

СПОГАДИ ЗУБАЧ ЄФРОСИНІЇ ДМИТРІВНИ

Восени мене заарештували. Цілий рік тримали в Львівській тюрмі. Восени 1945 року судили заочно і дали 4 роки таборів, а потім довічне заслання в Сибір. З 1945 року по 1949 рік я перебувала в Кізеллазі, в Пермській області на Північному Уралі. Там будувалася Камська ГЕС. Нас вивезли в зону затоплення на лісоповал. Норма була 3 кубометри на людину. Пиляли вручну лучковою пилюкою. Дерево треба було спиляти, обробити його на колоди по 4,5 або 3,5 метра, а потім кожну колоду розпилити вздовж на три частини. У таборі на лісоповалі я відпрацювала 4 роки.

У листопаді 1949 року мене відправили по етапу на заслання. Коли я запитала, на скільки мене засилають, мені сказали: навечно. Майже 2 місяці провела я в товарняку і на пересильних пунктах. 31 грудня 1949 року наш етап прибув до Красноярська, а 1 січня 1950 року ми були в Канську. З Канська в Богучани ми 400 км йшли пішки два тижні. Етап складався з українців і росіян. У Богучанах його розформували по селищах. Нас, чоловік 20, відправили в Ангарське. З цим етапом прийшли Белець Мефодій, його майбутня дружина Антонюк Ніна, мій майбутній чоловік

Бондаренко Данило, Гвоздецький Андрій, Король Микола, Осмоловський Володя, Терлібавка Іван, Дубняк Микола, Мешковець Афанасій, Матковська Поліна з шестимісячною дочкою Олею. У селищі в той час проживало чоловік 30–40 переселенців. Наш етап був перший, влітку прибув другий. Етапи прибували один за одним. Серед засланців були: росіяни, українці, німці, литовці, латиші, естонці, молдавани, поляки, білоруси, євреї.

Жили в бараках, працювали в лісі. Платили за два тижні 50 рублів, яких не вистачало. У таборі в цьому відношенні було ситніше. Тут ми були кинуті напризволяще: виживай, як можеш. Щомісяця треба було відмічатися в комендатурі; цей будинок зберігся до сих пір. У 1953 році, після смерті Сталіна, нам видали паспорти. У 1956 році ми отримали право виїзду із заслання. Багато стали виїжджати. З нашого першого етапу в живих залишилося двоє, решта вже померли. Реабілітували мене в 1995 році.

Я пам'ятаю отця Петра. Він був дуже хворий, майже нікуди не виходив з дому. Його постійно викликали в комендатуру на допити. До самої смерті він не мав права покинути селище. Помер він в лютому 1957 року в самі морози. Ховали його всі жителі селища.»

З оприлюдненої 2008 року роботи російської учениці Тетяни Фрізен про постать о. П. Вергуна. Тетяна народилася в цьому ж селищі Ангарське, де пройшли останні дні життя Блаженного

ХТ

ТРЕТЯ УКРАЇНА

Розмова з Ярославом Грицаком, українським істориком, публіцистом, професором Українського католицького університету. Ярослав Грицак – автор численних історичних досліджень і публіцистичних статей.

Я. Грицак: Львів – україномовне місто, це феномен Львова. Львів – найбільш україномовне місто в світі. Це сталося приблизно 4–5 десятиліть тому, коли Хрущов зняв заборону колгоспній молоді виїжджати з села наприкінці 1950-х років, і почалася лавина. Львів дуже швидко українізувався в 1960–70-і роки, коли молодь прорвала все і дуже швидко українізувала. Дуже важливо, що приблизно ті ж процеси були всюди в Україні. Тому, що були дуже великі втрати під час війни, євреї головним чином, у Львові ще поляки, треба було заповнити ці прогалини робочої сили. Але у Львові була своя специфіка. Коли молодь приїжджала в Дніпропетровськ або в Київ, вона дуже швидко асимілювалася, ставала русифікованою. Львів навпаки.

► **Російська мова в Україні для багатьох була соціальною сходиною для зміцнення свого статусу.**

Чому ви не скористалися цією сходиною?

Я. Грицак: Важко сказати, але все-таки середовище було українське. Окрім того, я застав тут уламки дуже хорошої, красивої, старої культури. Та інтелігенція, яку не вибили, не вирізали, ще жила, жили їхні сини. Вона була дуже красива, вона була інша, вони інакше розмовляли, вони багато знали, вони були люди дуже освічені, м'які. Цій спокусі не можна було не піддатися. По-друге, ці люди, які приїхали в 1960–70-х роках, дуже швидко утворили свою власну культуру: це була міська україномовна культура, це була культура вулиці. Те, що колись сказали б «батарська» культура. Ця культура була альтернативна радянській культурі. Що найгірше зробив Радянський Союз з російською мовою – він зробив її радянською, російська мова стала символом радянськості.

Дуже хороша історія лідера гурту «Брати Гадюкіни», який був зразковий російськомовний єврейський хлопчик, але він швидко увійшов у середовище хіпі, швидко українізувався, потім створив групу «Брати Гадюкіни», мало хто розуміє, що ці пісні створили російськомовні молоді люди. Культура їх асимілювала. Львів був україномовним містом, він створив таку ситуацію, коли навіть неукраїномовні сильно українізувалися завдяки альтернативній культурі.

► **Чому для України так важливо ідентифікувати себе як націю, як державу через мову?**

Я. Грицак: Я не вважаю, що це важливо, я вважаю, що це традиція, історія. Я вважаю, що це вже не має значення. Як історик можу пояснити: чим більше народ сільський, сільська нація, нація без держави, без історії, тим більше вона сприймає мову як маркер

ідентичності. Українська нація – типова селянська нація, ні, я не кажу, що вона селянська, але вона приймає символи селянства, тому вона дуже сильно ідентифікувала себе як мовну націю. Це по-перше. По-друге, існує дві концепції ідентифікації себе: модель французька і модель німецька. Для французької головне – лояльність до держави: поки ти платиш податки, ти вважаєш, що ти належиш до цієї нації, яacobинська модель більш-менш. З іншого боку, є німецька модель, модель фольку, яка вважає, що мова дуже важлива, що німецька нація поширюється всюди, де звучить німецька мова, Австрія – теж нація, Ельзас і Лотарингія – теж німецька нація.

Так сталося, що українці виявилися в регіоні, де практично всі себе ідентифікують через мову, саме через цю східну модель. Мова стала більше, ніж ідентифікація – це щось сакральне.

Зрадити мову – це більше, ніж зрада, це як зрадити батьківщину, зрадити Бога. Цей сакральний статус зберігався дуже довго і зараз зберігається. **У чому проблема? У тому, що ця модель опирається асиміляції. Тобто вона дає відповідь, як вистояти, але вона не дає відповідь, як будувати.** Велика криза була в 1917 році, в революцію, виявилось, що ти не обійдешся без еліти, яка не вміє говорити українською мовою, потрібна була польська еліта, єврейська еліта, російська еліта, тому що чиновники, поліцейські потрібні. Звідки їх взяти?

Поразка в революції 1917 року призвела до дуже серйозних дискусій, як будувати українську націю. Пролунали перші голоси, що якщо ми будемо будувати націю на мові, то ми ніколи не переможемо як державна нація, тому що державна нація означає, що нам потрібно обов'язково залучати групи, які розмовляють іншими мовами. Головний тут був В'ячеслав Липинський. У нього є прекрасна цитата, він говорить, що поки ми не навчимося будувати націю за американським зразком, ми приречені на поразку.

► **Продовження на 8 стор.**

ТРЕТЯ УКРАЇНА

▼ **Продовження.**
Початок на 7 стор.

Він був польський поміщик, який вирішив, що повинен бути українським патріотом, noblesse oblige, оскільки він живе на українській землі. Він відкрив певну модель, ця модель у 1930-ті роки виглядала як утопія, але головне, що про цю модель прочитали кілька молодих людей саме у Львові. Вони ненавиділи комунізм, але вони так само не любили фашизм і були ворогами українського націоналізму. Вони вибрали третій шлях. Після війни опинилися на Заході і стали відомими вченими: Омелян Прицак, Іван Лисяк-Рудницький. Саме Іван Лисяк-Рудницький створив нову модель політичної нації. Я його вважаю найбільш значним інтелектуалом ХХ століття. Він дуже сильно переформатував українську націю, закликав стати не нацією мови, а політичною нацією, нацією території, те, що одночасно зробили дисиденти, до речі, вони інстинктивно до цього прийшли. Пам'ятаєте гасло Народного руху, по-моєму, поет Іван Драч це першим сказав: ми хочемо, щоб євреї в Києві жили так само, може навіть краще, ніж у Єрусалимі, а росіяни жили в Києві краще, ніж в Росії. Звичайно, звучало трішки політично, але мета була та ж – переконання нації. Знаєте, хто останній це сказав нещодавно – Юрій Вакарчук-молодший, коли був форум журналістики. Головна теза його виступу та ж, що й у Липинського: ми повинні будувати націю на політичних засадах. Я вважаю, що це одна з головних дискусій і конфліктів в Україні.

► **Як виглядає проблема української мови зараз на тлі війни?**

Я. Грицак: Майдан все дуже сильно змінив. Думаю, що точка відліку – це Майдан.

До речі, можна говорити, що на першому Майдані це вже було: Майдан показав, що мова не важлива. Майдан був двомовний, російською мовою говорила половина. Мова раптом втратила значення, всі зрозуміли, що не про мову йдеться, а про цінності. Революція була ціннісна, те, що називають Революцією гідності – це не просто так. Цей тренд, який був в 20–30-і роки після поразки революції, він раптом дуже сильно проявився. Я вважаю, що одним з важливих критеріїв була поява групи російськомовних євреїв – українських патріотів. Вони йшли як група, причому група з дуже сильним гололом, їх дуже багато.

Але символи змінюються повільно, це ж інерція, культура змінюється повільно. Розвиток, емпірика зайшли дуже далеко, а осмислення цього не йде, тому що звикли, що мова – це сакральність, це цінність. Я бачу, що у певній частині населення в східній частині України є дуже сильне бажання розмовляти українською мовою, навіть якщо вони не вміють, вони все одно хочуть. Це Майдан. Але, з іншого боку, є значна група людей, які вважають себе українськими патріотами і захищають своє право бути російськомовними патріотами. Це дуже важливо.

► **Пане Грицак, ви викладаєте в Українському католицькому університеті у Львові. Якою мовою читаете лекції?**

Я. Грицак: Українською, часто англійською, також російською, але дуже рідко. Я читаю багато лекцій для журналістської програми, добра половина наших студентів – зі східної України, між собою вони говорять російською, в аудиторії говорять українською. Для нас російська мова не проблема.

► **Чи є все-таки прогрес у поширенні української мови в Україні?**

Я. Грицак: Є, без сумніву. Я повернувся до протистав-

лення французької та німецької моделей. Є дуже хороший дослідник Роджерс Брубейкер, він написав чудову статтю про міфи націоналізму, він написав, що ця дихотомія не діє, немає дихотомії, тому що кожна етнічна нація, більшість її завжди має етнічне ядро. Навіть американська нація має дуже сильне англосаксонське ядро. Кожна етнічна нація прагне до того, щоб інкорпорувати, необов'язково асимілювати, елементи національних меншин. Питання не в тому, нація політична або етнічна, питання в тому, яке етнічне ядро ця нація вибере собі. У випадку України це буде україномовне чи російськомовне? 25 років не давали відповіді на це питання. Це було головне протистояння двох Україн, Львова і Донецька: україномовне чи російськомовне? Уряди змінювалися, як маятник. Найцікавіше в Україні – це явище останніх 10–15 років, поява третьої моделі, третьої України, причому вона артикулюється певними людьми саме як третя Україна, це не Львів і Донецьк, а Україна центру, не тільки географічного, а й політичного. Що цікаво, символом цього центру став Київ. Як добре сказав професор Роман Шпорлюк: Київ розмовляє тією ж мовою, що і Донецьк, а голосує як Львів. Невідомо було, як буде в Східній Україні. Я бачу, що після Майдану, особливо під час війни ця модель приймає Дніпро. Ми проводили спеціальне дослідження, нам було цікаво, що відбувається в Харкові та Одесі, які багато в чому визначають, куди буде рухатися Україна. Адам Міхнік дуже добре сказав, що майбутнє України визначає не Київ, а Одеса, Харків і Дніпро, і я бачу, що в багатьох речах Одеса і Харків ближче до Дніпра, ніж до Донецька. Є дуже важливі явища, яких ми не бачимо, тому що звикли до певних формул, особливо це не бачать з Москви.

Російські експерти не знають, що робиться в Україні, інакше ми б, напевно, програли це протистояння. Останні місяці показують, що мовне питання в списку найбільш важливих проблем займає завжди останнє місце, максимум 1 відсоток. З іншого боку, є інерція. Ми, як інтелігенти, і надалі будемо говорити про мову, тому що ми вважаємо, що мова дуже важлива.

► **Прецедент Республіки Ірландії, в якій домінуюча мова англійська, – це позитивний прецедент чи руйнівний?**

Я. Грицак: Є один критерій, головний критерій успішності: стабільна країна, яка розвивається економічно. Для мене головна теза і ті пункти, які увійшли до програми президента Порошенка: потрібно припинити будувати Україну, потрібно її модернізувати, вийти на траєкторію стабільного розвитку. Чи важлива тут мова? Я думаю, що ні. Потрібно починати говорити про інші речі. Ми не маємо правильних відповідей, тому що ми ще не почали ставити правильні запитання. Ми залишимося в категоріях ХІХ століття, якщо вважатимемо, що мова дуже важлива. Я ні в якому разі не вважаю, що мова не важлива, вона дуже важлива, й існування Львова дуже важливе для України, тому що це дуже здоровий баланс, без Львова важко собі уявити, чим була б Україна. Крім того, україномовний Львів зараз різко відрізняється від решти України моделлю свого розвитку. Львів дає зовсім іншу модель розвитку України, України постіндустріальної, сервісної, ви це прекрасно бачите: це туризм, ресторани, інтелектуальний центр, ІТ, університети. Це зовсім інша модель. Я бачу статистику: нині в Україні найстабільніше і вражаюче зростання бюджету у Львові. Ми бачимо, як капітали, соціальні і фінансові капітали, повільно, але вірно

переходять зі Сходу на Захід, не тому що тут українська мова, а тому що модель дуже хороша.

У цьому протиборстві не скажеш, що виграє – це не питання виграшу, це програма, що буде ядром, моделлю політичної нації. Я бачу, що моделлю цієї нації, прикладом для наслідування стають україномовні люди. Я бачу у цій моделі дуже велике майбутнє. Ця модель в Україні набирає обертів, і вона ніколи так голосно не звучала, як зараз, Європа рухається зовсім в іншому напрямку – і в цьому іронія. Європа все більше і більше націоналізується, етнонаціоналізується. Тобто раптом чомусь стало важливо, хто правильно розмовляє, хто правильного походження, хто правильної крові – це раптом стало дуже важливо для Європи. Ми маємо сирійських біженців, маємо Орбана, ми маємо Польщу, Німеччину, Брекзит, Америку, що найстрашніше. Я не знаю, яке майбутнє у цієї моделі. Українці останні сто років орієнтувалися на Європу. Іронія ситуації полягає в тому, що Україна стає мультикультурною державою. Це хороша модель, яка діє. Дивіться, Гройсман, прем'єр-міністр, – єврей, Аваков, міністр внутрішніх справ, – вірменин. Я слухав виступ головного муфтія України, і він сказав, як сильно змінилося ставлення до мусульман в Україні після Майдану, позитивно змінилося. Україна зараз створює дуже хорошу, цікаву модель. Я кажу це не для того, щоб похвалити українців, але я говорю це тому, що дуже переживаю за майбутнє цієї моделі, я вважаю, що, якщо ця модель програє в Україні, вона програє усюди. Я вважаю, що Україна зараз – одна з найбільш важливих територій, де вирішується майбутнє моделей не тільки для самої України, але й для куди більшого простору.

Ігор Померанцев,
Радіо Свобода

Думи мої...

Часто кажуть, що в Україні немає гідних лідерів. Однак харизматичних лідерів і у всьому світі небагато, це рідкісне явище. Коли закінчилася II світова війна, були Черчілль, Де Голль, Де Гаспері. А сьогодні не тільки в Україні, але і у всьому світі важко знайти людей, яких можна порівняти з велетнями тієї епохи.

В Україні ситуація складна тим, що у нас немає культури політичного лідерства, а хотіти демократії ми почали

лише нещодавно. Лідер – це людина, яка хоче більшого, яка знає, чим обдарована, яка виступає рушієм позитивних процесів і пробуджує в оточуючих бажання досягати своїх цілей. У нас же досі багато хто, кого ми хочемо бачити лідерами, бажать бути багатими. І це погано.

(Архієпископ-емерит Любомир Гузар,
з інтерв'ю для журналу «Новоє Время»)

ХРИСТІЯНСЬКИЙ ГОЛОС

CHRISTLICHE STIMME
Ukrainische Kirchenzeitung
Schönbergstrasse 9
D-81679 München

Inhaber, Herausgeber und Verleger: Apostolische Exarchie
für katholische Ukrainer in Deutschland und Skandinavien

D-81629 Postfach 86 02 69 Druck: Kolo UA-82100
Drohobytsch Tel. +380 3244 29060

Погляди авторів не завжди відповідають поглядам редакції. Редакція в потрібі скорочує і мовно виправляє надіслані статті.
Газета виходить двічі на місяць.

Chefredakteur: Roman Kryk
Stellvertretender Redakteur: Bohdan Pidlisetsky
Telefon: +49 (0) 89 997 28 38 11
Telefax: +49 (0) 89 997 28 38 4
christl.stimme@t-online.de;
ukrainische-kirche@t-online.de;
www.ukrainische-kirche.de

Річну передплату (Unkostenbeitrag)
46,- Euro переказати на конто: Apostolische Exarchie
LIGA-Bank München
Konto-Nr.: 40 21 03 257
BLZ 750 903 00
IBAN: DE 64 7509 0300 0402 1032 57
BIC: GENODEF1 M 0 5